

מפגש הוועדה: תכניות לימודים למאה ה-21
יום ראשון, כ"ג ניסן תשע"ח, 8.4.2018

להכיר את המצוי בדרך (גם) אל הרצוי – חלק ב'

מקומה של הוראת אוריינות שפת-האם
בתכניות הלימודים

דורית רביד

בית הספר לחינוך והחוג להפרעות בתקשורת

אוניברסיטת תל אביב

מטרת ההרצאה הנוכחית

בהמשך להרצאה על רכישת השפה (6 נובמבר 2017)

- להסביר את הקשר וההבדלים שבין רכישת שפה טבעית מכאן ורכישת האוריינות הלשונית מכאן
- להציב מטרות לחינוך הלשוני ולביסוס האוריינות הלשונית בעברית כלשון אם
  - תוך התייחסות למבנה העברית החדשה ולהיסטוריה שלה
  - למהלך ההתפתחותי של התלמידים
  - לנעשה בתכניות הלימודים כיום
- לקשר שבין מקצוע הלשון למקצועות אחרים

עקרונות כלליים בשפה ובאוריינות לשונית

Nature versus nurture

רכישה טבעית ותיווך מטפח

רכישת שפה והקניית האוריינות הלשונית

סיכום קצרצר של תוכן ההרצאה הקודמת

כל ילד יכול לרכוש כל שפה
◦ בהינתן הבשלה ביולוגית עד גיל ההתבגרות ותשומה מספקת

ידע השפה הוא עמוק וסמוי

רכישת השפה היא תהליך התפתחותי ארוך טווח למן הלידה
ועד לסוף העשור השני לחיים

ידע השפה הילידית הוא תולדה של אינטראקציה מורכבת בין
כישורים קוגניטיביים כלליים לתשומה לשונית

למן ראשית הרכישה, לומד השפה שם לב למבנה הייחודי של
השפה

רכישת שפה טבעית

- תופעה חסונה
- עמידה בפני הרבה לקויות ובעיות
- לכן מתוארת כ"טבעית"
- מתרחשת ללא הוראה פורמאלית, ללא בחירה של נושאים להוראה, לרוב ללא מודעות ההורה והילד
- התוצאה = דובר ילידי של שפה מסוימת
- רואה את העולם דרך ה"משקפיים" של שפה זו

רכישת שפה טבעית

- תהליך התפתחותי ארוך
- למן הלידה ועד בגרות
- עדויות בשגיאות יצירתיות
- הבדלים אדירים בין הידע הלשוני ויכולת השימוש בשפה בתינוקות, בפעוטות, בילדים צעירים, בילדים גדולים, במתבגרים, במבוגרים
- בכל תחום של השפה
- לאורך שנים אלה התלמידים נמצאים במסגרות חינוכיות
- החינוך הלשוני רוכב על גבי ההתפתחות הטבעית

תפקיד הסביבה הביתית והמסגרת החינוכית גשר מרכישת השפה אל האוריינות

- כריית נתונים (=למידה) בהסתמך על שכיחות ומשמעותיות
- חשיבות קריטית לכמות התשומה ולדרך שבה היא מוגשת לילד רוכש השפה בתוך ההקשר
- תפיסת הילד כבן שיח
- יסוד מסגרות-התייחסות בין מוען ונמען בעלי כוונות תקשורתיות
- הרגלי אינטראקציה בעלת משמעות
- שיחה, שיח משותף
- חזרה, הרחבה, הדהוד, פירוט, דיון
- קריאה וכתובה בחזית

בעולם מושלם

- הורים ומחנכים רגישים למהלך ההתפתחותי של השפה
- מכירים בכך שהיכולות הלשוניות והידע הלשוני מתפתחים ומשתנים
- ומתאימים את שפתם לשלב ההתפתחותי של הילד
- המחקר מגלה ש(בבתים אורייניים) ילדים שומעים שיח המותאם ליכולותיהם הלשוניות והקוגניטיביות
- אך לצערנו אין הדבר כך תמיד
- נושא המיצב הסוציו-אקונומי נדון בהרצאה הקודמת וראוי להרצאה נפרדת

מטרת ההרצאה הנוכחית

בהמשך להרצאה על רכישת השפה (6 נובמבר 2017)

- להסביר את הקשר וההבדלים שבין רכישת שפה טבעית מכאן ורכישת האוריינות הלשונית מכאן
- להציב מטרות לחינוך הלשוני ולביסוס האוריינות הלשונית בעברית כלשון אם
  - תוך התייחסות למבנה העברית החדשה ולהיסטוריה שלה
  - למהלך ההתפתחותי של התלמידים
  - לנעשה בתכניות הלימודים כיום

עקרונות כלליים בשפה ובאוריינות לשונית

Nature versus nurture

רכישה טבעית ותיווך מטפח

רכישת שפה והקניית האוריינות הלשונית

מטרות החינוך הלשוני

כללי

- חשיבה על השפה ורכישת ידע עליה כדיסציפלינה
- קידום יכולות ההבעה בכתב (ובעל פה) והבנת הנקרא

מטרות החינוך הלשוני בישראל

קידום האוריינות הלשונית (Ravid & Tolchinsky, 2002)

- היכרות פעילה עם שפת האם על כל גווניה
- באפנות הדבורה והכתובה
- העברית החדשה על משלביה וסוגותיה
- בהקשרים תקשורתיים שונים
- בשימושים דיסציפלינריים שונים
- בתקופות היסטוריות בעברית טרם החייאתה

רכישת שפה טבעית

- מתרחשת בכל מקום ובכל חברה אנושית
- אך האם פירושו של דבר שדובר השפה מכיר אותה? חושב עליה? יודע מה הם רכיביה?
- האם פירושו של דבר שדובר השפה הוא גם קורא וכותב השפה?

מטרות החינוך הלשוני

כללי

- חשיבה על השפה ורכישת ידע עליה כדיסציפלינה
- קידום יכולות ההבעה בכתב (ובעל פה) והבנת הנקרא
- שתי מטרות אוטונומיות אך כרוכות זו בזו

מטרות החינוך הלשוני בישראל

◦ התלמיד יגיע להיכרות פעילה עם העברית על כל גווניה

1. רכישת ידע עדכני מותאם-גיל על מבנה השפה, משמעויותיה ושימושיה

◦ תפקידם של המורים ללשון

2. הקניית יכולות הבעה והבנה של שיח בעברית במותאם להקשרים תקשורתיים שונים

◦ תפקידם של המורים ללשון ושל מורי המקצועות רבי המלל

תהליך הרכישה של האוריינות הלשונית

- נשען על אותם שלושה עקרונות של רכישת השפה
- 1. כריית נתונים בהסתמך על שכיחות ומשמעותיות
- 2. Emergence הופעת קטגוריות
- 3. תפיסת התלמיד כבן שיח
- קיום מסגרות-התייחסות בין מוען ונמען בעלי כוונות תקשורתיות
- הרגלי אינטראקציה בעלת משמעות
- שיחה, דיון, קריאה, כתיבה

מטרות החינוך הלשוני

כללי

- חשיבה על השפה ורכישת ידע עליה כדיסציפלינה
- קידום יכולות ההבעה בכתב (ובעל פה) והבנת הנקרא

רכישת האוריינות הלשונית

- מעבר משימוש בשפה לחשיבה עליה
- סדינים, מרקים, עכברים וצוללות
- למה הים כחול?
- מה מבקשים בבית מרקחת?
- איך קוראים לנהג המונית?
- נדרשת חשיבה מתווכת על ידי השפה הכתובה
- תפיסת השפה כאובייקט למחקר
- חשיבה אנאליטית ויצירתית על השפה ועל רכיביה
- מדבקות ומידבקות
- **הוראת העברית כלשון אם**

חשיבה על השפה ורכישת ידע עליה כדיסציפלינה

השפה היא תחום דעת ולא יעלה על הדעת שלא ללמוד אותו

◦ ממש כפי שלומדים היסטוריה, ספרות, מתמטיקה, פיזיקה, גיאוגרפיה

התלמידים זכאים לחלוק אתנו את ה- state of the art באשר ללשון

◦ מה השפה?

◦ מה הם רכיביה?

◦ מילון, מורפולוגיה, פונולוגיה, תחביר, סמנטיקה, פרגמטיקה

◦ למה הם משמשים?

◦ איך הם משרתים את התקשורת האנושית?

◦ איך לומדים אותה?

◦ איך היא משתנה?

◦ תולדות העברית שבפינו

מטרות החינוך הלשוני

כללי

- חשיבה על השפה ורכישת ידע עליה כדיסציפלינה
- קידום יכולות ההבעה בכתב (ובעל פה) והבנת הנקרא

הבעה בכתב ובעל פה

“Thinking for modality”

החשיבה הלשונית מונחית על ידי המסגרת התקשורתית של ההפקה
לדיבור ולכתיבה מסגרות תקשורת טמפוראליות השונות בדרכי הארגון שלהן

Chafe, 1994; Clark, 2002

דרכים שונות להשגת קוהרנטיות

Coherence: the conceptual relationships that construct a mental representation
from what is said in the discourse Louwrese & Graesser, 2005

האפנות הדבורה והכתובה

שוכנות במחוזות שונים מבחינה לשונית, קוגניטיבית ותרבותית

האפנות הדבורה היא כלי ההבעה האבטיפוסי של הקול האנושי, בעלת כוח אילוקוציוני רב עצמה

◦ השיחה היא פעולה משותפת ולא מתוכננת המתקיימת בהקשר תקשורתי דינמי ומיידני, ישיר ואישי Clark, 2004

האפנות הכתובה משקפת תכונות דקדוקיות וסמנטיות של השפה ומאפשרת חשיבה מטא-לשונית Olson, 1994

◦ הכתיבה מאפשרת את ההבניה, הייצוג והעריכה של הטקסט בשלמותו Murray, 2012

תהלוך שונה במרחב ובזמן של תקשורת

דבורה וכתובה Harris (2009: 51)

לדיבור עמוד שדרה כפול

1. הארגון הטמפוראלי

◦ הדיבור הוא אירוע

2. המאמץ המשותף לשמור על נושא שיח קוהרנטי משותף Clark, 2002,

2004; Enfield & Stivers, 2007

◦ הדיבור הוא אירוע אינטראקטיבי

◦ מגבלות על תהלוך בזמן אמיתי מונעות עריכה ושינוי ומחייבות מעקב מתמיד אחר

מצב הידע אצל בן השיח Clark & Krych, 2004

◦ כדי שהאירוע הזה יהיה ניתן לניתוח אמפירי, מתמללים את אירוע הדיבור

תהלוך שונה במרחב ובזמן של תקשורת

דבורה וכתובה Harris (2009: 51)

בצורתה הקאנונית, הכתיבה היא פעילות מתוכננת, לא אינטראקטיבית, לא אישית ולא ישירה

◦ תהליך המייצר טקסט בר עריכה Flower & Hayes, 1981; Murray, 2004

מביא לחזית ההכרה את המבנים, המשמעויות והפונקציות שנעדרים מן המודעות בהבעה שבעל פה Olson, 1994

רכישת האוריינות הלשונית

- משימוש בלשון הדבורה אל הכתובה
- למידת קרוא וכתוב
- הכרת מערכת הכתב של העברית
- מעבר לשימוש בקריאה ובכתיבה כמכשירים התקשורתיים העיקריים
- מעבר לסגנון השיח של השפה הכתובה
- שימוש באוצר מילים שרובו לקוח מן השפה הכתובה
- שימוש במבנים תחביריים מורכבים להבעת רעיונות מורכבים

רכישת האוריינות הלשונית

- משימוש בלשון הדבורה אל הכתובה
- למידת קרוא וכתוב
- הכרת מערכת הכתב של העברית
- מעבר לשימוש בקריאה ובכתיבה כמכשירים התקשורתיים העיקריים
- מעבר לסגנון השיח של השפה הכתובה
- שימוש באוצר מילים שרובו לקוח מן השפה הכתובה
- שימוש במבנים תחביריים מורכבים להבעת רעיונות מורכבים

הכרת מערכת הכתב של העברית

אות שורש לעומת אות פונקציה:

תפיל / טעים

קשות / משוט

הכרת מערכת הכתב של העברית

פלג

הפלגה

מפלגה

התפלגות

ובהתפלגותם

Core root and envelope function letters

הכרת מערכת הכתב של העברית

The only letters legally allowed to break the internal continuity of the transparent written core are the two slim vowel letters ם and ן

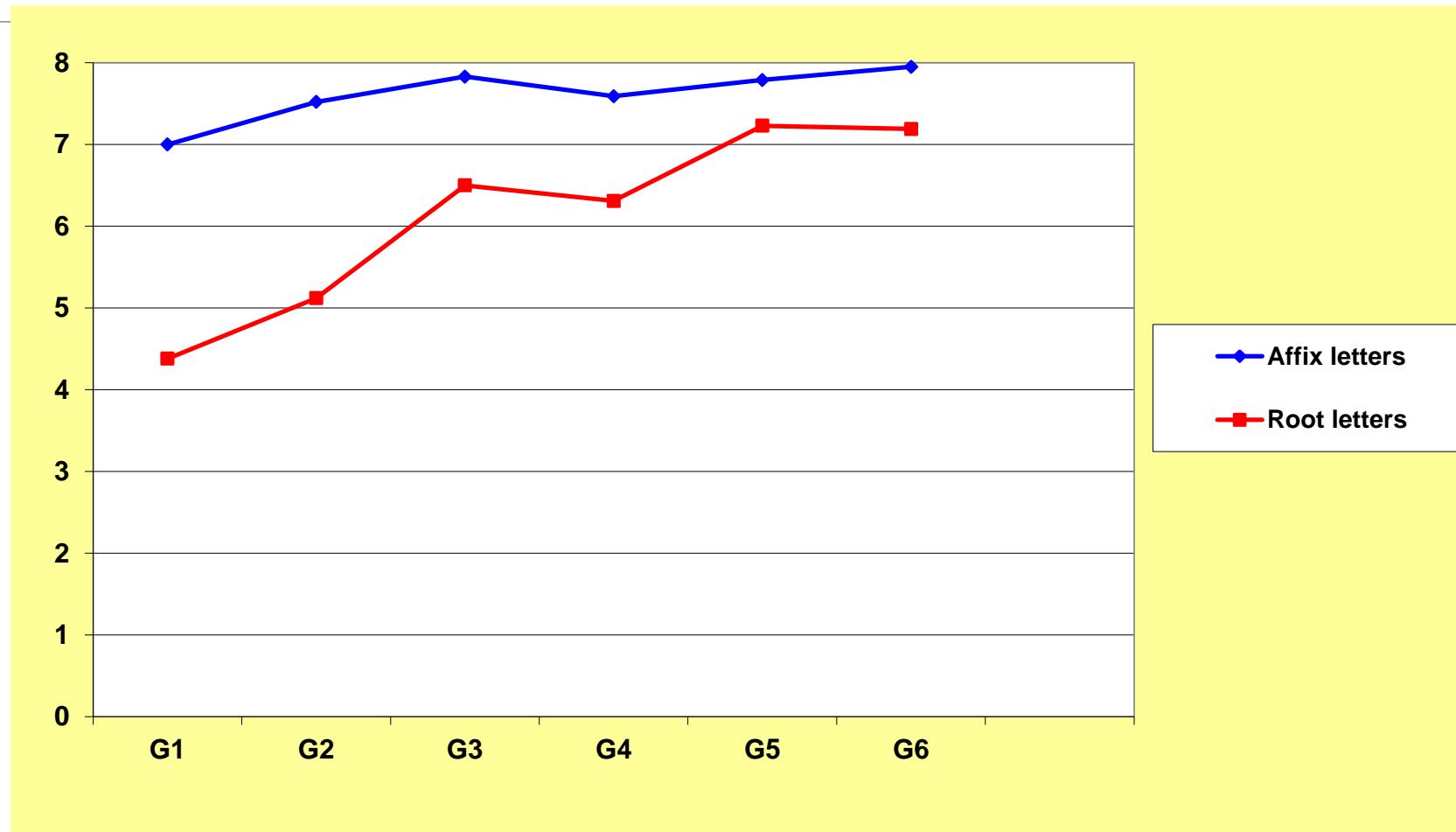
פּלוּגָה

מוּפּלָג

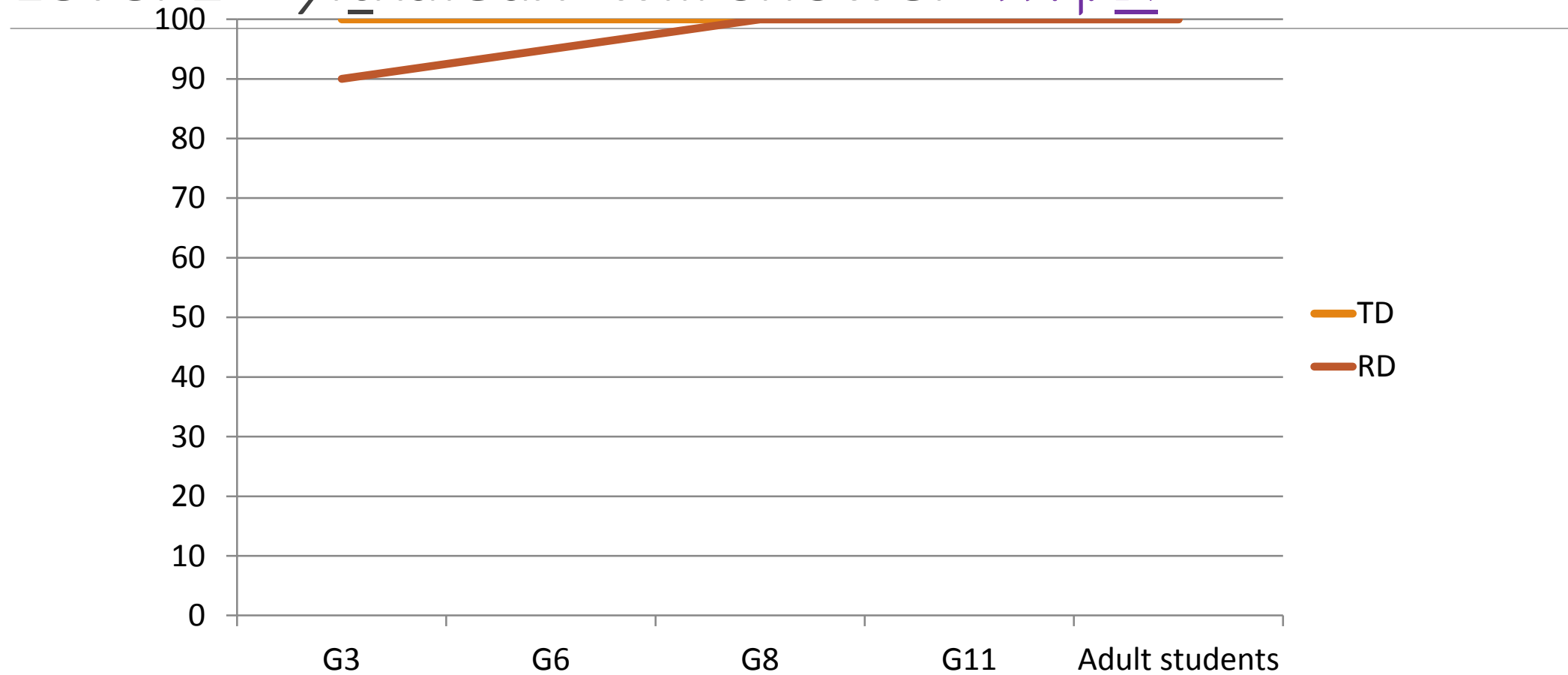
מפּוּלָג

פּיּלוּג

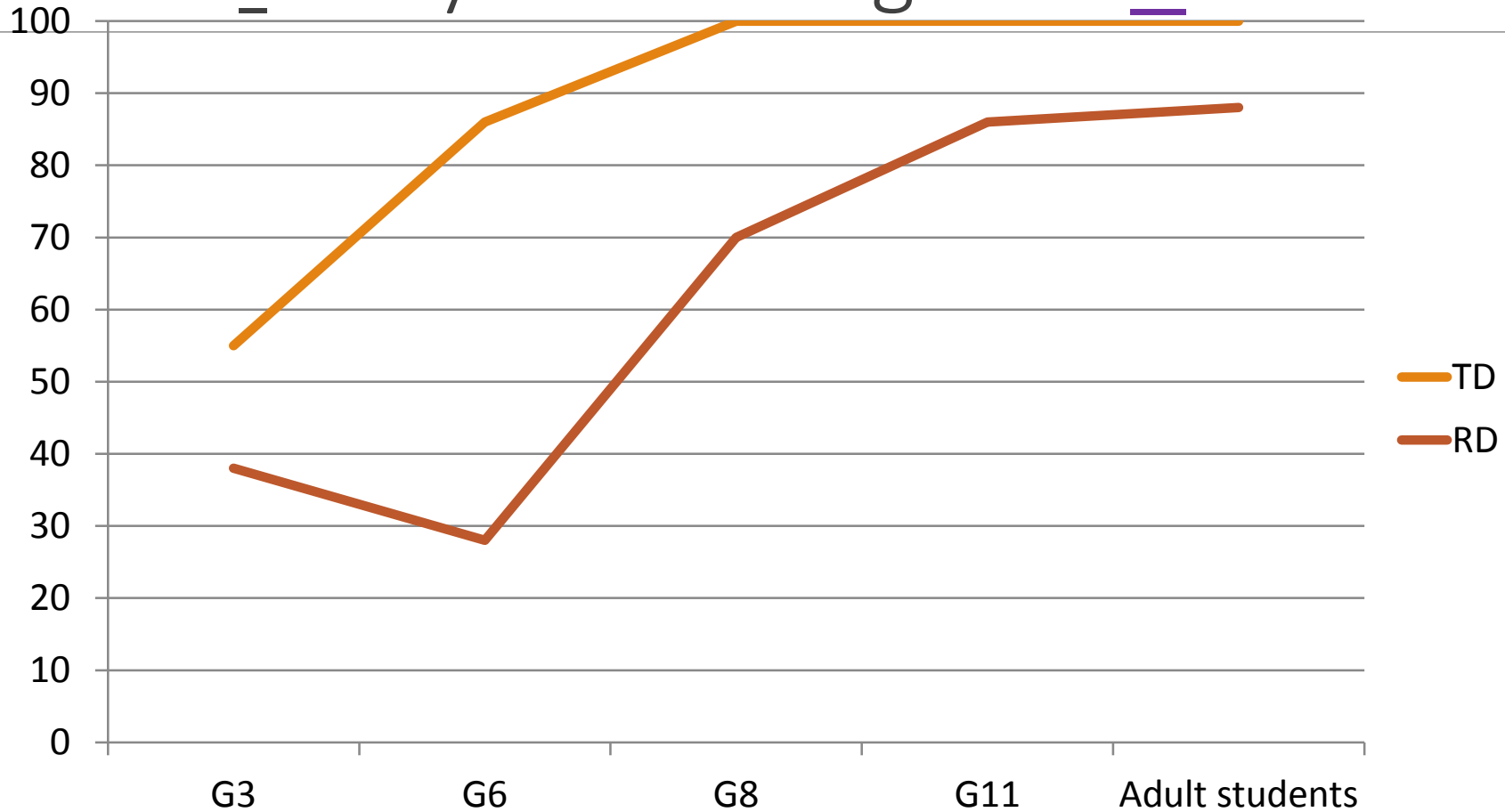
Success in spelling Hebrew root and function letters (Gillis & Ravid, 2006)

Level 1 *yitkaléax* 'will shower' יתקלה

Level 2 *tišta'el* 'you will cough' תשתעל

רכישת האוריינות הלשונית

- משימוש בלשון הדבורה אל הכתובה
- למידת קרוא וכתוב
- הכרת מערכת הכתב של העברית
- מעבר לשימוש בקריאה ובכתיבה כמכשירים התקשורתיים העיקריים
- מעבר לסגנון השיח של השפה הכתובה
- שימוש באוצר מילים שרובו לקוח מן השפה הכתובה
- שימוש במבנים תחביריים מורכבים להבעת רעיונות מורכבים

ניתוח הסיפור "אכזבה" ביחידות תוכן מקבילות

(Ravid & Chen-Djermal, 2015)

גרסא כתובה	גרסא דבורה	יחידת התוכן
ממה שזכור לי מהשנה האחרונה הוא מקרה של חברה,	מהעבר הרחוק הקרוב יותר אולי אני יכולה להיזכר בשנה האחרונה / שבה למדתי באוניברסיטה / ולא הייתי בבית הספר / והלכתי ללמוד עם בחורה	5. נסיבות הסיפור מקום ומשתתפים – גיבורה ויריבה
שחשבתי עליה דברים אחרים לגמרי כאשר התחלנו שתינו ללמוד יחד לתואר השני.	שחשבתי / שיהיה מאד נחמד לעבוד אתה / ושנפרה אחד את השנייה / ויהיה לנו שיתוף פעולה מלא בינינו	6. נסיבות הסיפור ציפיות הגיבורה
כגודל הצפיות כך גם גודל האכזבות.	אבל התאכזבתי מאד / כשראיתי / שהציפיות / כגודל הציפיות ככה היה גודל האכזבה	7. שיא הסיפור encapsulated
אותה "חברה" התגלתה כטיפוס "לא מתאים",	X	8. פרשנות האמירה הכוללנית
בהגדרה "לא מתאים" אינני רוצה להיכנס לפרטים ולתיאורים מדויקים, כי אין בכך טעם.	אני צריכה לפרט בדיוק ?	9. הערה מטאטקסטואלית

טקסט כתוב

אפנות הפקתו של הטקסט הכתוב מאפשרת לארגן יחד מארגים של אירועים, נסיבות ופרשנות ביחידות גדולות שבהן מואר ומוצלל מידע לפי ראות המספר

◦ בהישענות על התחביר המורכב

היכולת להמשיג את הטקסט כולו כיחידה אוטונומית, לתכנן אותו, לערוך אותו, לשפץ אותו – היא פונקציה של היציבות של האפנות הכתובה, העלאת הבקרה המטא-קוגניטיבית והעדר האינטראקציה עם נמען

הפקת טקסט כתוב

דורשת שנים של לימוד והוראה, התנסות בטקסטים כתובים מסוגות שונות,
כתיבה וקריאה

הוראה מותאמת לגיל וליכולות הקוגניטיביות והאורייניות האפייניות לגיל
הוראה אינטנסיבית

התפתחות האוריינות הלשונית: תהליך הרוכב על גבי

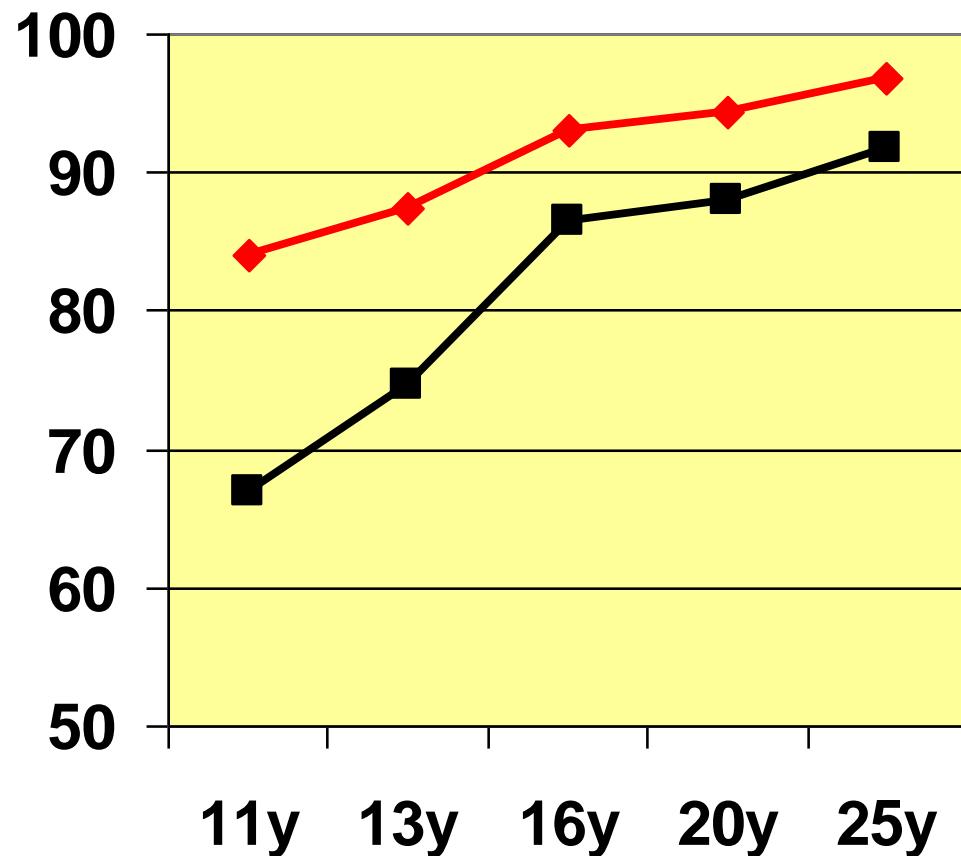
1. התפתחות קוגניטיבית

- זיכרון ומטא-זיכרון, יכולות קשב ופיצולו, יכולות ניהוליות, מטא-קוגניציה, חשיבה גמישה ולא מקובעת

2. התפתחות לשונית מאוחרת

- אוצר מילים מתקדם (ספציפי, משלב גבוה, קולוקאציות), מורפולוגיה (גזורי שם, סביל), מורפו-תחביר (סמיכות כפולה), תחביר (כוללים, צירופי יחס בתפקידים תיאוריים), לשון ציורית (דימויים, מטאפורות, משחק לשוני, אבסורד לשוני)
- השגת שליטה ואוטומטיזציה בשפה הכתובה
- כתיב תקין, פיסוק, חשיבה על מילים וסוגיהן (שמות, פעלים, תארים, כינויים, מילות יחס, מילות קישור), רכיבים מורפולוגיים (שורש, בניין, סופית) ועל רכיבים תחביריים (נושא, נשוא, סדרי מילים במשפט)

דוגמא: סרוסי, 2003

שר הביטחון מתריע בפני (איבוד, אבדן, אבידה, אבדון) כוח ההרתעה של ישראל

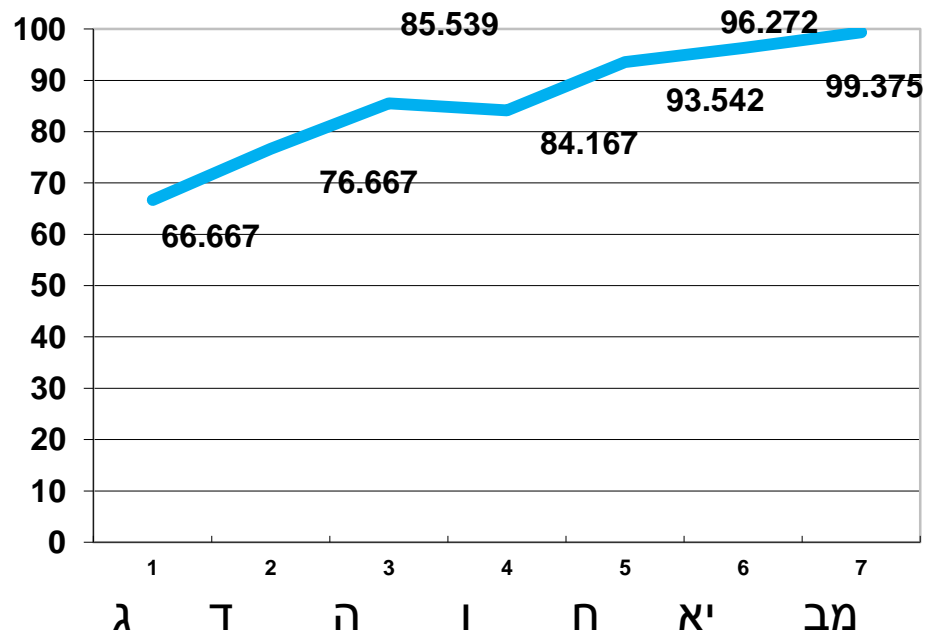
חולים כרוניים מתלוננים על (מחסור, חיסור, חיסרון, חוסר) ניכר בתרופות חיוניות

הקו האדום מציין ידע מורפולוגי על מבנה המילה
הקו השחור מציין ידע לקסיקאלי (אוצר מילים)

התפתחות הבעת הסביל Ravid & Vered, 2017

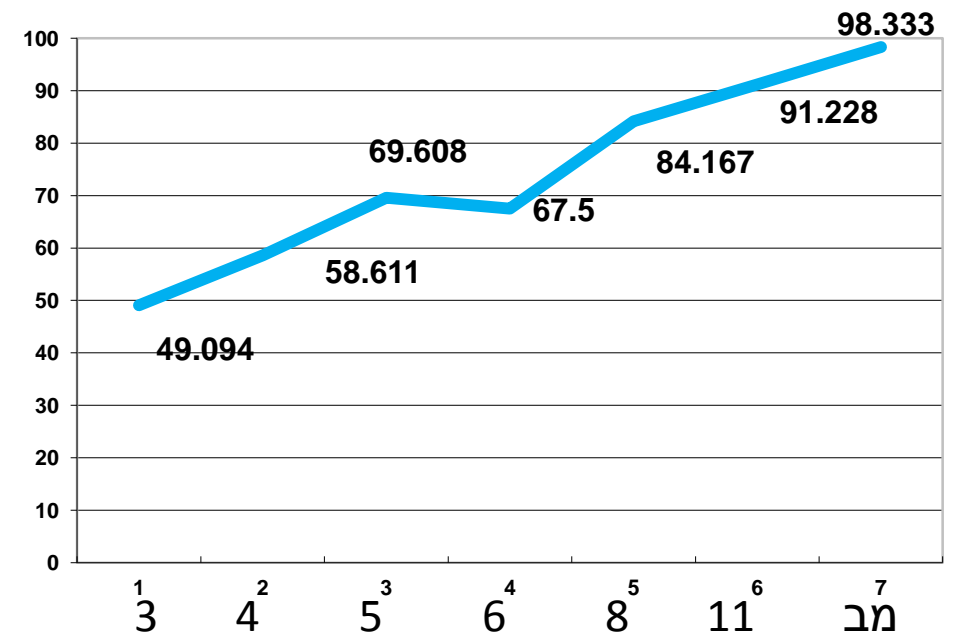
צבע – יצבע, תבדוק – ייבדקו, הגיפה – הוגפו, תלאים – תולאם

המרת פעלים ממשלב ניטראלי

אבא צבע את החדר. המוכר ישקול את הסחורה.
המורה תבדוק את העבודות. יוסי קשר את השרוך.

המרת פעלים ממשלב גבוה

אמא הגיפה את התריסים. החלוצים הפריחו את השממה.
הממשלה תלאים את החברה. המכס יחרים את הסחורה.

התפתחות האוריינות הלשונית: תהליך הרוכב על גבי

---

3. התנסות בסוגות שיח ובדיסציפלינות שונות

- הכרת הסגנונות הלשוניים ומבני השיח של סיפורים, טקסטים עיוניים, טקסטים מידעיים, טקסטים מדעיים, מחזות, שירה...

- התנסות בשפה האופיינית לדיסציפלינות

4. התפתחות סוציו-קוגניטיבית

- ToM בגלגולה המאוחר

- הבנת הכוונות התקשורתיות של האחר בחברה מורכבת ורבת גוונים

- התפתחות הזהות האישית בחברה

- לשים עצמך בנעלי האחר

בעולם מושלם

רכישת השפה הטבעית והתפתחות האוריינות הלשונית הולכות יד
ביד

כשהתוצאה – אדם אורייני לשונית

שליטה אוטומטית בשפה

הכרת גווניה השונים

שילוב בין האופנות הדבורה לכתובה

היכולת לגייס משאבי שפה עשירים הן להתנהלות יום יומית והן
להבעת רעיונות מורכבים

תפקיד המסגרת החינוכית

- כריית נתונים בהסתמך על שכיחות ומשמעותיות
- חשיבות קריטית לכמות התשומה הכתובה (והדבורה) ולדרך שבה הן מוגשת לתלמיד בהקשרים משמעותיים מגוונים
- אין הצלחה בכתיבה ובקריאה ללא כתיבה וקריאה
- לא ניתן לייצר קיצורי דרך ביצירה של מערכת מורכבת כל כך
- הדורשת יצירה והנגשה של משאבי שפה מגוונים
- יש להניח תשתית סדורה, ברורה, עשירה ומגוונת של שפה
- ולהמשיך ולפתח אותה בהקשרים תקשורתיים מגוונים
- חזרה, הרחבה, הדהוד, קישור
- הנאה

ההקשר העברי ובעיות ייחודיות לנו

לכאורה, התרחקות ממקורותינו העבריים
העדר קשר בין העבר ההיסטורי שלנו והעברית החדשה
אך בירור מעמיק יותר מעלה שהקשר קיים ורק צריך להבין אותו

טיול קטן

להיסטוריה של העברית ולקשר בינה לבין רכישת השפה
להבנת הקשר בין הכורח הטיפולוגי לבין המציאות הלשונית-
תרבותית

אין דוגמא טובה מזו: ההגדה

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויִצְיָאֲנוּ !! אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה
פִּנְגָד אַרְבַּעַה בָּנִים דברה תורה. אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.
חכם מה הוא אומר? מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה !! אלהינו אתכם?
רשע מה הוא אומר? מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו.
ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים.
לפיכך אנחנו חיבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס למי שעשה
לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו.
נודה לב !! אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ועל שהוצאתנו !! אלהינו מארץ
מצרים ופדיתנו מבית עבדים, ועל בריתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו ועל חקיך
שהודעתנו, ועל חיים חן וחסד שחוננתנו, ועל אכילת מזון שא תה זן ומפרנס אותנו תמיד, בכל יום
ובכל עת ובכל שעה.

נרטיב כתוב, עופר, סטודנט למדעים (Berman & Verhoeven, 2002)

בשנת 1993 טסתי לחו"ל כדי לטייל. בתחנתי השניה בהולנד פגשתי את מי שהיה אז חברי הטוב – גבי. המפגש היה כיפי משום שהיינו חברים טובים אולם דווקא שם נתקלתי בדפוס התנהגות שלו ¹ שעבורי היו חדשים 2 וגרמו לי לסלידה ממנו עד כדי ניתוק הקשר.

ראיתי דבר אחד היה התנשאות. אותו גבי התנהג כלפי לכל אורך הביקור במן סוג של התנשאות שהיה חדש לי. זה התבטא בכך שהוא הקפיד ¹ להציג עצמו ¹ כמוצלח 2 וטוב ממני, 2 להתיחס אלי כאל ילד קטן שצריך ¹ לטפל בו 2 ולדאוג לו, דברים שהתבטאו ¹ הן בדיבורים 2 והן במעשים.

דבר שני היה הצורך שלו לנפח את האגו שלו מולי. כל נושאי השיחות היו סביבו רק ¹ אני 2 ואני 3 ואני. לא היתה ולו התעניינות קלה ¹ בי 2 במעשי 3 בתחומי התעניינותי וכו'. דבר נוסף היה ¹ הצורך שלו להתנער מזהותו ¹ הישראלית-2 יהודית 2 והיציאה נגד זה. הדיבורים שלו ¹ על נאמנות חדשה למדינה חדשה 2 ועל סלידתו מהארץ בה ¹ גדל 2 וחונך העלו בי גשות של כפיות טובה ¹ מכוערת 2 וניבזית.

לאורך כל אותו ביקור הראיתי סובלנות לדברים למרות שבתוכי התפקעתי. לא הגבתי כי לא חשתי שמן הראוי שאומר משהו. כשנפרדנו לשלום ידעתי שאיתו את הסיפור גמרתי.

תכניות הלימודים בשפה העברית כלשון אם

תכניות לימודים	תקופת הלימודים
תכנית לימודים עדכנית המציבה מטרות ודרכים להשגתן; נדרשת עבודה מעמיקה להכשרת הגננות	גן הילדים 3-6
תכנית לימודים ותיקה, שאינה מבוססת על מחקר ומשוללת תובנות עדכניות; מציבה מטרות כלליות (לא אינפורמטיביות) ולא מאפשרת גזירת תכניות סדורות מותאמות גיל	בית הספר היסודי
מתקיימת עבודה חדשה מבוססת-מחקר בהובלת הפיקוח להצבת מטרות ולביצוען בהקניית הקריאה והכתיבה	בית הספר היסודי: כיתות א'-ג'
נדרשת הכשרה חדשה ומעמיקה של המורים בנושא השפה המבוסס מחקר; קורס חדש מקוון לראשי המערכת ביוזמת הפיקוח ובהובלתו	בית הספר היסודי: כיתות ד'-ו'

תכניות הלימודים בשפה העברית כלשון אם

תכניות לימודים	תקופת הלימודים
כרגע אין תכנית מפורטת, מבוססת תובנות מחקריות; כל בית ספר פועל אחרת; הקרנה של מבחני הבגרות שאינה מאפשרת למידה משמעותית	חטיבת הביניים
תכנית הלימודים מבוססת על מבחני הבגרות; התכנית זוכה לביקורת רבה מן השטח; אינה קוהרנטית, fragmented, חסרה עמוד שדרה מבוסס ידע עדכני	החטיבה העליונה
מתקיים דיאלוג פורה בהובלת מפמ"רות לשון עברית לגבי הדרך לבניית תכנית לימודים עדכנית וקוהרנטית	החדשות הטובות
שידוד מערכות רציני ומעמיק בתכנית הלימודים ובהכשרת המורים ללשון העברית; לבנות מחדש את מבחני הבגרות	מה שנדרש

לסיכום

רכישת השפה הטבעית ורכישת האוריינות הלשונית הם תהליכים ארוכי טווח

מתבססים על אותן יכולות קוגניטיביות

נזקקים לתשומה לשונית מרובה, מגוונת ומרובת פנים
◦ בכמות ובמשמעותיות

לתפיסת הילד / התלמיד כבן שיח

להתייחסות לשפה העברית הנרכשת כיום כשהיא נושאת רבים מעקבות העבר

ההמלצות

מבוססות על הוראה אינטנסיבית ששורשיה ושורש הצלחתה הם בגיל בית הספר היסודי

למידה משמעותית מונחית ידע מחקרי ללא לחץ מבחינות הבגרות

חשיבה על השפה, כתיבה וקריאה מותאמות גיל ורמת אוריינות למן בית הספר היסודי ועד לחטיבה העליונה

ללא יצירה של כיתות קטנות (עד 25 ילדים מקסימום) בכל המדינה לא תיתכן הוראת אוריינות יעילה

המלצות

מורים (לא רק מורי שפה):

להגיע להיכרות מעמיקה עם הידע על רכישת שפה בכלל ורכישת העברית כלשון אם בפרט

להבין את העקרונות של למידת שפה ורכישת האוריינות

ליישם אותם בהוראה ובהערכה

המלצות

תלמידים:

עיסוק מעמיק ומקיף בשפה בכל דרך

בעל פה ובכתב

שימוש בשפה וחשיבה עליה

כתיבה וקריאה

ללא קיצורי דרך